

ฉากที่ 3 หน้าพระลาน นครปญจา
สมมติเป็นเวลาก่อนเที่ยง ห่างจากฉากที่ 2 ราวสามหรือสี่ปีตาที่

— มีกองเพลิงสำหรับทำพิธีบูชาขี้ และเครื่องประกอบ —

— มีสัตว์หลายชนิดขังไว้รอบๆ ข้าง —

— ปี่พาทย์ทำเพลงสารีกาแก้ว —

เปิดม่าน

— มีคนงานนาขางและขุนนางผู้ใหญ่ผู้ควบคุม —

ร้องเพลงสารีกาแก้ว

บัดนั้น
เร่งรัดจัดพลับพลาที่หน้าวัง

ท่านขุนนางผู้ใหญ่ได้รับสั่ง
ให้พร้อมพรังทันเสด็จภูวไนย

— เจริญ —

- ขุนนาง — นี่ พวกแก ฉันทูออกจะไกลกันมากนักษะ ทำตั้งแต่เข้าจนสายปานนี้แล้วยังไม่เสร็จสักที เห็นจะต้องขมรสหวายกันเสียบ้าง
- คนงาน — ไร้ ท่านครับ จวนจะแล้วเดี๋ยวนี้ละครับ เอ้อ อ่างหวายเสียเรื่อย
- นายงาน — ท่านครับ ประทานโทษ ผมอยากจะเรียนถามว่าไอ้ที่นี้จะเอาสัตว์เป็น ๆ มาฆ่าบูชาขี้ นี่มันจะดีหรือครับ
- ขุนนาง — นั่นมันไม่ใช่ธุระของแก เป็นเรื่องของเจ้านายท่าน ท่านสั่งให้เราทำก็ทำไปก็แล้วกัน
- นายงาน — แล้วได้อินว่าจะเอาหม่อมแม่มนโหรามาบูชาขี้ด้วยจริงไหมครับ
- ขุนนาง — เอ แกนี่ซึกรู้อะไรมากไปเสียแล้ว
- นายงาน — พุทไร้ ใคร ๆ เขารู้กันทั้งนั้นแหละครับ
- คนงาน — ผมก็ทราบครับ
- ขุนนาง — จันเฮอร์อะ จันก็จริงซี
- นายงาน — แหม, นำสงสารจริง. เอ, มันเรื่องอะไรกันละครับถึงจะเอาพระชายาสมเด็จพระพุทธราชาบูชาขี้เสียละครับ
- ขุนนาง — เอ แกนี่ จะถามให้ฉันฉิบหายจนได้นะ มานี้แน่จะบอกให้รู้แล้วรู้รอดไปแล้วอย่าทำปากสว่างไปละ คือพระสุทรนวิบสั่งกับพราหมณ์ผู้ใกล้ชิดกับพระองค์คนหนึ่งว่า ถ้าพระองค์ได้ขึ้นครองราชสมบัติละก็ จะตั้งให้พราหมณ์ผู้นั้นเป็นปุโรหิต ท่านปุโรหิตที่ดำรงตำแหน่งอยู่เดี๋ยวนี้รู้เข้าก็โกรธ จึงหาทางแก้งพระสุทรน เวลานี้พระสุทรนไม่อยู่ เลยเป็นโอกาสเหมาะเลย รู้ใหม่ ไอ้ฉันก็อดบอกไม่ได้ แล้วอย่าพูดไปนะ
- คนงาน — แล้วสมเด็จพระราชบิดาทรงยินยอมหรือครับ
- ขุนนาง — แหม พวกแกนี่ ฉันไม่บอกละ กวนใจจริง ท่านยอมล่าชี้อ้าวว่าจะไม่บอกนี่นา ไป ไปทำงานเถอะไป

— ปี่พาทย์ทำเพลงสร้อยเพลง —

— พระเจ้าอาทิตย์วงศ์เสด็จออก —

— พระหม่อมปรีทิตและราชองครักษ์ตามเสด็จ —

ร้องเพลงสร้อยเพลง

เมื่อนั้น
หมองหม่นจนพระทนต์

อาทิตย์วงศ์พงศ์กษัตริย์อัชฌาย์
อาลัยสุณิสายิ่งนัก

— พระนางจันทาเสด็จออกพร้อมด้วยนางกำนัล —

เหลือบประสบพบพักตร์มเหสี
จึงตำรัสปราศรัยทายทัก

ยิ่งทิวหวั่นวิตกเพียงอกหัก
น้องรักเจ้าเสด็จด้วยเหตุใด

— เสรจ —

ร้องเพลงแขกลพบุรี

เมื่อนั้น
น้อมเศียรชบบาทภูวไนย

นางจันทานารีศรีใส
สะอื้นให้กราบทูลมุลคดี

— ทศ —

ขอเดชะพระคุณได้ปกเกล้า
ด้วยนางมโนห์รามา
นางเป็นสุณิสาที่น่ารัก
ประชาชนคนทั้งเมืองก็อาลัย
จะเอาตัวมาฆ่าน่าสังเวช
คิดถึงลูกเล็กที่พลกลับธานี

เมื่อนี้เล่าทุกข์ทนหม่นหมองศรี
จะถูกพลิบูชายัญน้องพรนใจ
เป็นที่พึ่งพำนักแก้วบ่าวไพร่
ทั้งความผัดสังโคก็ไม่มี
จะเอาเกทพุ่นข้อมองศรี
พ่อสุธนเห็นทีจะบรลย

ร้องเพลงแขกลพบุรี (ต่อ)

แม้พระมิเมตตาขอลาแล้ว
ไม่ขออยู่สู้ทุกข์ระทมใจ

จะตายตามลูกแก้วให้จงได้
อรไททอดองค์ลงโคก

— ปี่พาทย์ทำเพลงโอด —

— เสรจ —

ปรีทิต — พระอาญาไม่พ้นเกล้า บัดนี้เล่าเวลาก็ล่วงเลยมามากแล้ว ขอพระองค์ได้โปรดให้รีบไปเชิญตัวนางมโนห์รามาเถิดพะย่ะค่ะ

จันทา — นี่แน่ท่านปรีทิต ฉันขอถามสักหน่อยเถอะ ว่าด้วยเหตุผลกลไลใด ท่านจึงจะจงเอาตัวแม่มโนห์รามาบูชาชัญญ์

ปรีทิต — พระนางได้โปรดทราบเถิดพะย่ะค่ะ ว่าเกล้ากระหม่อมฉันมิได้มีความประสงค์ร้ายต่อหม่อมแม่มโนห์ราเลยแม้แต่น้อย ขอได้โปรดทอดพระเนตรนั้น มีสัตว์เกือบทุกชนิดที่จะต้องบูชาชัญญ์ในคราวนี้ ที่เกล้ากระหม่อมกระทำไป ก็เพราะความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์เป็นอย่างยิ่งเพื่อสะเดาะพระเคราะห์ร้ายที่ทรงพระสุบิน จักได้มีพระชนม์ชีพยั่งยืนเพื่อปกป้องปวงประชาชนอยู่ต่อไปชั่วกาลนาน

- ขุนนาง — ประทานโทษเปิดท่านปุโรหิต ก็เอาแต่พวกสัตว์เดรัจฉานเท่านั้นไม่ได้หรือคว้ายกเว้นหม่อมแม่มนโห้ราเสีย
- ปุโรหิต — หม่อมแม่มนโห้ราเป็นสัตวชาติกินนร นับเป็นสัตว์เดรัจฉานเหมือนกันนี่ท่าน
- จันทา — กินนรเป็นสัตว์ก็จริง แต่เป็นสัตว์ประเสริฐกว่าสัตว์เหล่านั้น จะเอามาเข้าพวกกันไม่ได้ขอท่านได้ยกเว้นเสียเถิด
- อาทิตย์ — นี่แน่ น้องจันทา ปุโรหิตเขาเป็นเจ้าของตำรา เขาเป็นผู้เรียนรู้พระเวท เราต้องเชื่อเขารึจึงจะถูก
- จันทา — หม่อมฉันไม่เชื่อเพคะ ถ้าเอาสัตว์อย่างกินนรบูชาขัยได้ ก็ทำไมไม่เอามนุษย์บูชาขัยบ้างล่ะเพคะ
- ปุโรหิต — สัตว์มนุษย์ก็บูชาขัยได้เหมือนกันพะยะค่ะ
- จันทา — ถ้าเอามนุษย์บูชาขัยได้ ทำไมไม่เอาตัวปุโรหิตบูชาขัยเสียเองล่ะ จะได้ชื่อว่าท่านปุโรหิตมีความจงรักต่อพระมหากษัตริย์อย่างสูงสุด ทำไมจึงจะเอาแต่แม่มนโห้รา
- ขุนนาง }
 นายงาน } (พูดพร้อมกัน) จริงพะยะค่ะ จริงพะยะค่ะ
 กงงาน }
- ปุโรหิต — ถ้าเอาตัวกระหม่อมฉันไปบูชาขัยเสียแล้ว ใครจะเป็นคนทำพิธีล่ะพะยะค่ะ
- จันทา — พราหมณ์ไม่ใช่มีแต่ท่านคนเดียวนี้ มีอีกเยอะแยะที่เขาเรียนรู้พระเวทอย่างท่านนะให้เขาทำพิธีแทนท่านก็ได้
- อาทิตย์ — ทำตามปุโรหิตเขาวาก็แล้วกัน น้องจันทา
- จันทา — ถ้าขึ้นจะเอาแม่มนโห้ราให้ได้ กระหม่อมฉันขอถวายชีวิตแทนแม่มนโห้ราเองเพคะ กระหม่อมฉันก็แก่แล้ว ไม่ช้าก็คงต้องตายเหมือนกัน
- ขุนนาง }
 นายงาน } (พูดพร้อมกัน) ข้าพระพุทธเจ้าก็ยอมถวายชีวิตเหมือนกันพะยะค่ะ
 กงงาน }
- อาทิตย์ — ตามใจ พวกเองจะยอมตายก็ไม่ว่า ข้าขอขอบใจ แต่น้องจันทา ถ้าตายแล้ว พี่จะอยู่กับใครล่ะ
- จันทา — นั่นแล้วแต่พระองค์เปิดเพคะ
- อาทิตย์ — น้องจันทาไม่กลัวความตายหรือ
- จันทา — กระหม่อมฉันไม่เหมือนพระองค์นี่เพคะ ตัวเองก็ไม่อยากตาย แต่จะให้คนอื่นเขาตายแทน เป็นการเห็นแก่พระองค์เกินไปล่ะเพคะ พระองค์ไม่คิดสงสารพ่อสุธนบ้างหรือเพคะ ที่กระหม่อมฉันอาสาถวายชีวิตครั้งนี้มิใช่เพราะจะช่วยให้พระองค์มีชีวิตยืนนานไปดอกเพคะ เพราะกระหม่อมฉันสงสารลูกดอกเพคะ ผัวเมียเขารักกัน แล้วจะไปพรากผัวพรากเมียเขาอย่างไรกัน กระหม่อมฉันตายแทนเสียดีกว่า

- อาทิตย์ — ไม่ได้ดอกน้องจินทา พีย่อมไม่ได้
 จินทา — ถ้าเช่นนั้น หม่อมฉันขอผิดให้พ่อสุธนกลับมาก่อน เพราะพระองค์ทรงใช้ให้พ่อสุธน
 ไปทัพ จะเอาเมียเขามาบูชาขีญในระหว่างที่เขาไปทัพ ดูกระไรอยู่ ขอได้โปรดรอให้
 ให้เขากลับมาก่อนเถิดเพคะ

ร้องเพลงร่ายนอก

บัดนั้น
 ขืนซักช้าเห็นท่าไม่เข้าที่
 (ทอด) จึงน้อมเกล้ากราบทูลมุลคดี

ปุโรหิตนั่งฟังฉ้วนถี่
 ไม่สมที่คิดไว้ในวิญญาณ
 เหตุทั้งนี้จำเพาะพระเคราะห์หกล้า

— เสรจ —

- ปุโรหิต — พระสุบินของพระองค์ครั้งนี้ ร้ายแรงนักพะยะคะ จะสำแดงผลให้เห็นโดยเร็วพะยะคะ
 อาทิตย์ — เร็ว อีกสักกี่วันท่านปุโรหิต
 ปุโรหิต — ถ้าพระอาทิตย์มาร่วมกับมฤตยูเมื่อใดก็เมื่อนั้นแหละพะยะคะ พระองค์จะถึงซึ่งพระ
 ชนม์ชีพดับสูญพะยะคะ
 อาทิตย์ — อาทิตย์กับมฤตยูจะมาร่วมกันเมื่อไรละ
 ปุโรหิต — เทียงวันนี้แหละพะยะคะ
 อาทิตย์ — ตายละ นี่มันเกือบแล้วนี่ ทำยังงี้ก็ทำเกิดปุโรหิต

ร้องเพลงร่ายนอก (ต่อ)

จึงน้อมเกล้ากราบทูลมุลคดี
 ถ้าขืนช้ากว่าเที่ยงเพียงนาฬิกา

เหตุทั้งนี้จำเพาะพระเคราะห์หกล้า
 พระราชาก็จะลบลับชีวี

ร้องเพลงตะลุมโปงชั้นเดียว
 ไปเอาควมโนห์รามาที่นี่
 แล้วจัดแจงบูชาขีญกันทันที
 เฮ้ยเสนไวยไวยรีบไปพลัน

— เสรจ —

- อาทิตย์ — ท่านขุนนางผู้ใหญ่รีบไปตามตัวแม่มโนห์รามาเดี๋ยวนี้เร็ว ๆ

— ขุนนางผู้ใหญ่อดเอื้อน —

— พระนางจินทาและคนอื่น ๆ ต่างช่วยกันหมั่นเหน็ดเหนื่อยด้วยประการต่าง ๆ —

แต่ปุโรหิตกับพระเจ้าอาทิตย์วงศ์พากันเร่งเร้าจนกริ้ว —

ร้องเพลงกระบอกล

เฮ้ยขุนนางผู้ใหญ่ไม่ไปหรือ
 ท่านขุนนางกราบกับมึงมคัล

ทำตึงตึงชีวะจะอาสาขีญ
 ผายผันรีบไปในทันที

— ปี่พาทย์รับ —

— ปี่พาทย์ทำเพลงกระบอกลทอลง —

— พระนางจันทาพยายามทูลอวยวอน —

— พระเจ้าอาทิตย์วงศ์ไม่ยอมและตรัสปลอบพอสมควร —

— ขุนนางผู้ใหญ่เข้ามาทูลขอออก มีที่เสียดังคตตามา —

ร้องเพลงกระบอกทอง

เมื่อนั้น
โฉมนางมโนห์รามารศรี
แสนประหวัดพรันท์หทัยไซพอดี
นารีกราบกำบังคมคัล

— เจริญ —

ปรีทิต — นี่แน่ หม่อมแม่มโนห์ราโปรดทราบ ด้วยบัดนี้สมเด็จพระราชบิดาทรงมีพระเคราะห์ร้ายหนักหนา ดวงพระชตาถึงฆาตจะต้องสิ้นพระชนม์หลังจากเที่ยงวันไปแล้ว มีหนทางเดียวที่จะถ่ายพระชนม์ไว้ได้โดยบูชายัญสัตว์นานาชนิดรวมทั้งชีวิตของหม่อมแม่มโนห์ราด้วย จึงได้เชิญเสด็จมา เพื่อจะได้สละพระชนม์ถวายพระราชบิดาด้วยความจงรักภักดี

ร้องเพลงชาตรีกรับ

ฟังว่า
ครั้งนี้เห็นทีชีวิต
ร้อมมานะทูลพระชนนี
พระองค์คุณมารดาของข้าไซริ
กัลยาแสนวิตกกอกสัน
จะอาสาญไม่รอดตลอดไป
อันเรื่องนี้พระแม่เห็นเป็นไฉน
ได้โปรดให้ลูกแจ้งแห่งยุบล

— เจริญ —

มโนห์รา — พระมารดาเพคะ ลูกจะต้องเข้าพิธีบูชายัญจริงหรือเพคะ
จันทา — แม่มโนห์ราลูกรักของแม่ เป็นความจริงจะแม่คุณของแม่ แม่ได้พยายามกราบทูลอ้อนวอนทูลกระหม่อมหลายกหลายลาแล้ว แต่ไม่ทรงโปรด แม่ได้ตกกลใจผู้จะเข้าร่วมพิธีบูชายัญกับลูกด้วย แม่มโนห์รา แม่จะให้เจ้าตายคนเดียวไม่ได้หรอก ถ้าพ่อสุรณเขากลับมาไม่เห็นแม่มโนห์รา แม่ไม่รู้จะดูหน้าเขาได้อย่างไร

ร้องเพลงจำปาทองเทศ

น่าน้อยใจ
ครั้งนี้เห็นท่าเข้าตาจน
กรรมอันใดย่ำยีจนปีปน
นฤมลกราบทูลพระราชอา

— ปี่พาทย์รับเบา ๆ —

— หุค —

อันตัวขามโนห์รานี้อาภัพ
ต้องจากทั้งมารดาและบิดา
หวังจะเป็นเกือกทองรองบาท
สารพัดศรัทธาขอต่อภูมิ
ครั้งนี้ถึงพลีซึ่งชีวิต
สงสารแต่ภรรยาคนรากร
ต้องยากยับพลัดพรากจากเคหา
ได้ฟังได้บาทาฝ่าธุลี
ไปจนกว่าชีวิตมีจะเป็นผี
มิเคยที่จะรังเกียจเกียจงอน
อุทิศถวายให้อุทิศ
จะโคกซ้อนถึงเมียเสียพระทัย

ร้องเพลงจำปาทองเทศ (ต่อ)

ได้ทรงโปรดครอเวลา
แล้วจะยอมมรณาไม่อาลัย

พอได้กราบบาทานราศย์
ภูในยได้โปรดเมตตา

ร้องเพลงจันทน์แดง

เมื่อนั้น
แสนสงสารนวลนางมโนห์รา
ล่ำล้าจะออกโอษฐ์โปรดประทาน
แสวงตรัสถามพรหมณ์พลันไปทันใด

อาทิตยวงศ์พงศ์กษัตริย์นาถา
มิทราบว่าจะทำประการใด
รื้อเกรงวายปราณยอมไม่ได้
จะรอทำได้หรือไม่อย่างไรกัน

ร้องเพลงรายนอก

บัดนั้น
ทูลว่าถ้าข้ากว่าเที่ยงวัน
ตามคำขอเห็นจะรอไปมิได้
พงศ์กษัตริย์อัถอันตันตุติ

บุโรหิตเจ้าเล่ห์เสเสกสรร
ทรงธรรมจะสูญสิ้นชีวี
โปรดทราบในบาทบงสุ์พระทรงศรี
มิรู้ที่ว่าขานประการใด

— เจะจ —

มโนห์รา — พระมารดาเพคะ หม่อมฉันแน่ใจแล้วละว่าชีวิตหม่อมฉันถึงที่สุดแล้ว เพราะพระบิดา
ไม่ทรงโปรดลูก แต่ไหน ๆ ลูกก็จะต้องตายจากไปแล้ว ขอพระบิดาพระมารดาได้
ทรงโปรดลูกอีกสักครั้งเถิด เป็นครั้งสุดท้าย

อาทิตย์ — ลูกจะต้องการอะไรบอกมาเถอะลูก พ่อเต็มใจจะให้ลูกทุกอย่าง

ร้องเพลงสามไม้กลาง

เมื่อนั้น
สมหวังดังฝันที่คิดไว้

มโนห์รานารีศรีใส
จึงกราบทูลท้าวไทไปทันที

— ป้าท้าวรับเบา ๆ —

วันนี้ที่สุดชีวิตแล้ว
ขอพื่อนรำตามเพศกนิhari
จักได้ทรงรำลึกนึกถึงลูก
ขององค์สมเด็จพระมารดา

ลูกแก้วเจ้าพรากจากบทศรี
ให้ภูมีคู่เล่นเป็นขวัญตา
พันผูกพระทัยให้หนักหนา
ประทานปีกหางมาให้ลูกนี้

ร้องเพลงสามไม้กลาง (ต่อ)

เสร็จแล้วขอถวายชีวิตม
สนองคุณพระองค์ทรงธรรม

สิ้นชาติสิ้นรักสิ้นศักดิ์ศรี
นารีสะอื่นให้พิไรวอน

— เจะจ —

อาทิตย์ — อ้อ ลูกจะรำให้พ่อดูเป็นครั้งสุดท้ายหรือ ได้ซีลูก จะเป็นไรไป น้องจันทาไปเอาปีก
หางมาให้แม่มโนห์ราเร็ว ๆ เอะ

จันทา — นางเล็ก ๆ พวกนี้ไปขอรับปีกหางนางมโนห์ราที่พนักงานคลัง ไป เร็ว ๆ เข้า

— ปี่พาทย์ทำเพลงกราวราสองชั้น —

— นางกำนัลถวายบังคมเข้าโรง —

ร้องเพลงกราวราสองชั้น

เมื่อนั้น

ดีพระทัยเห็นไม่ม้วยมรณ

มโนห์ราเจ็ดฉายสายสมร

ประนมกรกราบบาทพระบิดา

— ปี่พาทย์รับ —

— นางกำนัลนำปี่และหางมาถวายพระนางจันทา —

— นางจันทามอบให้นางมโนห์รา —

แล้วนางรับปี่ทวงมาสวมใส่
รอรอบขอบลานชานพลับพลา

แกว่งไกวกระพือปี่กโฆธลา

แล้วกลับมาบังคมคัลลัญชศี

ร้องเพลงลำซาคตรี

เมื่อนั้น

พ่อขบใจเจ้านกที่ภักดี
เป็นกรรมจำให้พอนิมิตฝัน
พ่อขบใจไม่ลืมบุญคุณ

อาทิตยวงศ์ปลอบประโลมโฉมศรี

อย่าเคียดชิงพอนี้เลยแม่คุณ

จอมขวัญอย่าโกรธเกรี้ยวเฉียวจุน

เจ้าคำจุนให้พ่อรอดตลอดไป

ร้องเพลงอนงค์สุซาคาคัตติ

เมื่อนั้น

สรรเสริญสุณิสาปัญญาไว
นางแกลังกอดจูบหลับหลัง
จงพื่อนรำดูเล่นเป็นขวัญตา

นางจันทาเอมอิมยิ้มน้อยใหญ่

ครั้งนี้ไม่ม้วยแล้วแก้วมออา

ร้อยซึ่งจะจากแม่แน่แล้วหนา

ให้เทวสรรเสริญจำเริญพร

ร้องเพลงร่ายนอก

เมื่อนั้น

ฟังวาจาปราศรัยพระมารดา
ยอกรกราบถวายบังคม
แล้วลุกขึ้นกรีดกรายร่ำรำไป

มโนห์รานารีศรีสมร

บังอรแจ้งประจักษ์ตระหนกใจ

ทั้งบรมกษัตราเป็นใหญ่

มิให้ใครพะวงสงกา

— ปี่พาทย์ทำเพลงวิบุษยัญญ —

— เริงโหมไฟบุษยัญญ —

ร้องเพลงกนิษฐา

ขอประณมบังคมบาท

บังคมคัลลวันทนี

ลูกนี้ม่กรรม

จากพระบาทมุสิกา

ฝ่ากลาพระสามี

เมื่อพระกลับจากโรมวัน

พระจอมราชนฤบดี

บาทฐลีพระมารดา

จำต้องกราบทูลลา

ทั้งสององค์พระทรงธรรม

ยอดฤดีคู่ชีวัน

มิพบข้าจะอาดูร

ครั้งนี้ไม่มีกลับ
หมดโอกาสจะกอบกู้
สิ่งใดได้ประมาท
ขอพลีชีวิตบรรลัย

พระมารดรเจ้าขาลูกลาแล้ว
ช่วยทูลพระสุทรทรงธรรม
ว่าพลางนางแผ่นดินผอง
ลยละลายปลิวคว้างกลางอัมพร

ขอลาดับดับสูญ
กรณีย์สนองให้
โปรดพระราชทานอภัย
กอบพิธีบูชาญ

— ปี่พาทย์ทำเพลงเร็วแขกบูชายัญ —
— นางมโหรีรำค้อยบิน สูงขึ้น ๆ แล้วกล่าวคำอาลา —
ร้องเพลงชาติรับบางช้าง

จงผ่องแผ้วเป็นสุขเกษมสันต์
ให้ผายผันตามคติทิศอุดร
มุ่งหมายไกรลาสสิงขร
ประชากรให้ร้องก้องบุรี

— ปี่พาทย์ทำเพลงช้า —
— ประชาชนให้ร้อง —
— ปิดม่าน —
จบฉากที่ 3

ฉากที่ 4 ป่า

ห่างจากฉากที่ 3 ราวหนึ่งสัปดาห์
— ปี่พาทย์ทำเพลง "แดนป่า" แล้วเบา —
— ได้อินเสียงนกร้อง —

เปิดม่าน

ตอน 1 อาศรม ไกล่สระโบกขรณี

สมมติเป็นเวลาใกล้เที่ยง

— เห็นพระกัณฐกฤษณ์อยู่คั่นกลีบของอาศรม —
— มีแสงไฟแวบแวมในอาศรม —
— ตามบริเวณอาศรมมีลิงและสัตว์ป่าอื่นบางชนิด —

ร้องเพลงยานี

มาจะกล่าวบทไป
อยู่อาศรมไกล่สระโบกขรณี

ถึงพระกัณฐกฤษณ์
เป็นที่สงบจิตจำเริญผาน

ร้องเพลงร่ายนอก

ปวงหมู่สัตว์ป่านานาพันธุ์
มาอยู่ด้วยพระสิทธิอาจารย์

พากันร่วมรักสมัคสมาน
ไม่ระรานก่อเหตุเป็นภัย

— ปี่พาทย์ทำเพลงฉิ่งสนามเบา ๆ ค่อยไป —